

forhandlet, saalænge troer jeg, at man tør sige, at det har været et fælleds Træk, at man hellere vilde finde sig i nogle Baand paa Capitalen og paa Fordeiendomme, naar man saa desto bedre saae sig istand til at kunne løse alle Baand paa den personlige Frihed og fuldstændig sikke dennes Tilstedeværelse. Sa, jeg indrømmer, at det egentligt er urimeligt her at tale om Baand paa den personlige Frihed i et saa frit Land som Danmark; men jeg vil af den Grund istedet derfor her ogsaa hellere sige: alle Baand paa den personlige Selvstændighed. Dette eiendommelige Træk, Omsorgen for den personlige Selvstændighed, som gaaer igjennem alle Danmarks Landbolve lige siden Christian Ditlev Reventlows Tid, det er det, som jeg troer, maa føres til Ende, inden man begynder paa noget Nyt. Den høitærede Minister udtalte sig med saafor Betænelighed om, at der ligesom viste sig Spor i den ærede Forslagsstillers Forslag af Fæsternes Medieiendomsret. Jeg maa give den ærede Forslagsstiller Ret i, at man vistnok ikke handler klogt ved for Dieblirket at træde frem her i Salen og for den nærværende Tid tale om nogen juridisk Medieiendomsret, naar man paa en virkelig praktisk Maade for Dieblirket vil naae til et Resultat; men jeg tillader mig desuagtet at hævde, at denne Sag ingenlunde for Historiens Domstol derfor staaer saa klart, som man nu undertiden forudsætter. Der er betydelige Spørgsmaal i denne Sag, som aldrig nogenfinde, trods Alt, hvad der er talt og til forskjellig Tid skrevet om dem, ere blevne førte til en endelig Løsning. Jeg skal blot nævne det store Spørgsmaal, som har grebet saa dybt ind i Danmarks juridiske Litteratur, nemlig, hvorvidt Landgildet oprindeligt efter Loven var fast eller ikke; nu har dette Spørgsmaal ikke mere en directe praktisk Betydning, da Forordningen af 15de Juni 1792 har aabnet Afgangen til at forhøje det, men det har dog maaskee en videre Betydning, end man troer, thi Forordningen af 15de Juni 1792 kommer til at staae i et meget forskjelligt Lys efter Afgjørelsen, som dette historiske Spørgsmaal faaer. Jeg skal dog her ved denne Leilighed tillade mig, da disse for Landbosforholdenes Ordning særdeles

vigtige Spørgsmaal ellers ikke ere blevne dragne frem denne Gang, ganske kort paany at minde om, at for Meningen om, at Landgildet oprindeligt har været fast, har udtalt sig Mænd som Stampe, Lütken, Johannes Ephraim Larsen, og, saavidt jeg veed, ogsaa Brinck-Seidelin, men at imod denne Mening ganske vist ogsaa har udtalt sig Mandix, Disted og Niels Levinjen. Man vil altsaa see, at der til forskjellig Tid har været ført temmelig store Kampe derom. Jeg har for kort Tid siden læst i et Tidsskrift, det saakaldte nordiske Tidsskrift, at den, der i Trediveerne havde reist dette Spørgsmaal, var, som jeg troer Forfatteren smagsfuldt udtrykte sig, en sølle Landsbypræst. Jeg har ikke den Gæde at kjende den „Bourgeois“, som har skrevet denne Artikel, men jeg kan forsikre ham om, at en af Danmarks dygtigste Historikere lysler med dette Spørgsmaal, og at han let paany vil kunne faae den Sorg ogsaa at see paastaet det Samme i et af vore vigtigste historiske Tidsskrifter, som denne sølle Præst udtalte; men jeg skal da give ham den Trøst, at han da ligesaa smagsfuldt vil kunne udtrykke sig, at den Mening, der dengang udtaltes af en sølle Præst, ved denne Leilighed kun udtales af en sølle Biskop. Dette var det ene af de Spørgsmaal, som jeg finder i den nu raadende Tankegang en Deel Anledning til at bede om, at man dog ikke reent vilde glemme, naar denne Sag nu engang for Allvor skal opgjøres. Det andet Spørgsmaal angaaer det bekjendte Tvivlsspørgsmaal om, hvorvidt megen Selveiendom er forsvunden ved Udskiftningen. De Processer, som ere blevne reiste derom, ere jo alle, saavidt mig bekjendt, tabte, og jeg troer heller ikke, at fremtidige Processer ville kunne blive vundne, thi det, der mangler, er at faae bevist Slægtrækker i 5te og 6te Led fra Fader til Søn, og det er ikke saa underligt, at det kan knibe for mangen en Bondefamilie med dette Spørgsmaal. Det vil sandelig heller ikke være let for overordenlig mange andre Familier at komme sikkert op i det 5te og 6te Led. Sagen har imidlertid naturlig dog havt Noget ved sig, der talte for dem, det kan man være overbevist om. Disse Retssager ville naturligvis uden det ingenfinde være komne frem